
OSTAVINSKA RASPRAVA

VIKTOR IVANČIĆ

“Adela, vi ste anđeo...” Zatekavši se usred nadgrobne farse, mislila je kako joj je to ponekad znao reći, skoro pištećim glasom, obično kad bi mu injekcijom uštrcala večernju dozu morfija koju je, nakon što su se flasteri natopljeni istim blagotvornim pripravkom pokazali nedostatnima, sve požudnije iščekivao. “Udvarate se dile-ru?” dobacila bi masirajući mu vatom kožu oko ubodne točke, na što je uzvraćao zgrčenim osmijehom, uvjrljivim poput stisnute pesnice sindikalnog rukovodioca. Činilo joj se da mu vene naočigled tonu u želatinozno blijedo meso, osim onih što su se rasporedile na čelu u obliku slova Y (taj Y je odolijevao kemijskim iskušenjima), promatrala je kako zabacuje glavu prema gornjem rubu jastuka, polako kopcima zakriva zjenice boje pepela, otpušta iz grudnog koša slapove olakšanja. Sjedila bi još dobrih četvrt sata uz krevet, kružila jagodicom palca po njegovu namreškanom zapešću, ili brisala koprenu znoja što se skupljala po vratu, sve dok disanje ne bi postalo ravnomjerno. Uvijek ga je doživljavala kao nordijskog tipa, Šveđanina ili Finca, iako je po majci bio Talijan, valjda zbog žutih nijansi u njegovim sjedinama koje su (i to bi joj sinulo) bile tako zgodno usklađene s kriškama naranče u maloj staklenoj zdjeli na noćnom ormariću. Ako je nalikovao nasukanom brodu, bila je to vikinška lađa, mislila je.

Sada je, dakle, dio ove žalobne šarade, lakrdije lažnog oplakivanja, kako ju je precizno definirala, stoji tik iza gospođe Elze, na njen izričit zahtjev, pošto se tusta udovica bojala da bi od napora i tjelesne slabosti mogla izgubiti ravnotežu i narušiti konvencionalnu dramaturgiju obreda. I doista se nekoliko puta rizično zaljuljala na širokim štiklama, pa ju je ona pridržavala s leđa, u predjelu gdje je remen obilna grudnjaka pravio nabor na crnome mantilu od balon

*Teško je sporiti se s
nadgrobnim natpisima.*

Josif Brodski

svile. Da je pusti, završila bi poput kornjače izvrnute na svome oklopu, sa sve četiri u zraku, sigurna je da se ne bi uspjela sama uspraviti, a u dodatku zamišlja tu pozu kao trajno stanje: polegnuta uz grobnicu, ucviljena bi supruga sasvim lijepo mogla poslužiti kao nešto veća vaza za cvijeće ili odmorište za posjetitelje. Desno od nje je gospodin Robert, sredovječni jedinač, nimalo nalik ocu, zdepasta i žilava kreatura, a do njega kučka koju je svojedobno oženio, u pripijenom kostimu sa srebrnom dugmadi na kojima je ugraviran nekakav grb ispunjen viticama, te dvojica tinejdžera klempavih ušiju i neinteligentnih izraza lica. Likovi okupljeni na ekskluzivnoj parceli gradskoga groblja podsjećaju je na plastične lutke iz izloga, drži kako bi bilo fer da su im na rukavima izvješeni kartončići s cijenama – popust od 30 posto na ministre uprave i graditeljstva, 40 posto na potpredsjednika Vlade, 45 posto na guvernera Narodne banke, kupnjom uzvišenog nadbiskupa besplatno dobivate i dva mlađa kapelana... Predsjednik Gospodarske komore drži dojmljivo slovo: Neprocjenjivi gubitak za našu zemlju... Najbolji od nas odlaze, tajanstveni su planovi Stvoritelja... Bez tebe više ništa neće biti isto, najdraži Guido... Gospođa Elza drhturi i uvlači ramena pod oklopom, gospodin Robert pritišće znojne dlanove o bedra, jato vrana uzlijeće, knedle su duboko u grlima, u njima pulsira progutani skandal.

- 18 Dva sata ranije pomogla je gospođi Elzi da puderom prekrije gotovo ljubičaste podočnjake i spusti se ovalnim stepeništem u salon u prizemlju, već ispunjen uglednom svitom koja je došla izraziti sućut i izgovoriti birane fraze o pokojniku. Vidjevši da je hvata slabost, opskrbila ju je čašom vode s dvije žličice razmućena šećera i posjela na kožnu sofu ispod prozora, gdje je ova mogla odsutnim klimanjem glave odzdravljati gostima i zahvaljivati na riječima utjehe. Nenadoknativ gubitak, ne samo za vas, nego za ovu zemlju... Najbolji među nama odlaze... Guido je bio jedan i jedini... Uz gospodina Roberta u ulogu domaćina uživio se i obiteljski odvjetnik, gospodin Hanžeković, ćelavi čovječuljak masnih obraza i sartrovski razrokog pogleda iza naočala s prugastim okvirom. Preuzeo je brigu o poslovnome sektoru, vodeći računa da industrijalci, veletrgovci, menadžeri raznih profila i njihove skrušene ženice budu posluženi čašama rashlađenog bijelog vina ili sokom od borovnice. Ona je u kuhinji pomagala Loris koja je bila na rubu nervnoga sloma, a onda iznosila u salon keramičke pladnjeve ispunjene minijturnim sendvičima, kiflicama od lisnatoga tijesta i čokoladnim kockama posutim mrvicama kokosa, probijajući se među parfimiranim tijelima kao u tramvaju. Uzvišeni nadbiskup, msgr. Šebalj, zamalo je leđima srušio Medovićeva polja lavande u teškome pozlaćenom okviru, uzmičući pred direktorom Orion osiguranja koji mu je nešto sugestivno objašnjavao, vitlajući rukama kao mačetama. Kroz prozor je vidjela kučku gospodina Roberta kako na terasi nervozno

puši dugačku slim-cigaretu i, unatoč naporima, ne uspijeva s lica ukloniti bijesnu grimasu. Krajičkom oka registrirala je glavnoga državnog odvjetnika Velnera, dužnosnika u obliku kugle, dok zamata u salvetu tri peciva sa šunkom i sprema ih u džep sakoa. Potpredsjednik Vlade sjeo je na sofu pored gospođe Elze, očinski je uzeo za ruku, što je zbog starosne disproporcije (barem je dvadeset godina mlađi od nje) sličilo igranoj karikaturi. “Znam da sada nije trenutak, ali razmislite o zakladi, molim vas, molim vas, pa ćemo pričati uskoro. To bi bila velika, velika stvar, znate”, govorio je isukavši konjske sjekutiće. “Država će odmah, odmah ustanoviti nagradu s Guidovim imenom za najbolje poduzetnike.” Gospođa Elza blijedo ga je gledala, ne znajući što činiti, ne razabirući ni tko je mlađahni roditelj, nije bilo druge nego da joj odlučno prisloni ruku na desno rame. “Gospođa će se morati malo odmoriti, čeka je još veliki napor. Oprostite, molim”, rekla je. “Svakako, svakako”, zanjištao je potpredsjednik Vlade. Odvela ju je u svoju sobu pored glavne kuhinje, poglela na krevet i izula joj cipele, a ova je mehanički surađivala, poput dobro odgojena djeteta. “Probajte se malo opustiti. Ako zaspete, probudit ću vas kroz petnaestak minuta.” Zatim ju je pomilovala po kosi, tek da se uvjeri na kakav su način prohujala desetljeća obavila devastaciju vlasništva. Gospođa Elza sklopila je oči i umorno uzdahnula. “Što bih ja bez vas, Adela...”

19

Nakon sedam godina boravka i rada u vili (brdašce iznad metropole, jutarnji zborni nastupi ptica, ograđena park-šuma veličine omanjega gradskog kvarta) postala je sveprisutna, kreativni dio inventara, može se reći, netko tko je u stanju rješavati široki spektar problema, uključujući diskretan nadzor ostalog osoblja, premda je u izvornome statusu bila osobna njegovateljica gospodina Guida. Stupila je na dužnost u vrijeme prve kemoterapije, praćene groznim krizama, opadanjem kose, bolnim povraćanjima, košmarnim noćima tijekom kojih je trebalo cijediti plahte jer se pacijent podvajao na jezero i na davljenika; poduhvatila se njege energično i vedro, što je kod poslodavca vremenom izazvalo više od pukog povjerenja, onu vrstu prisnosti kakva se može osjetiti prema nekome tko je stekao uvid u najskrivenije nijanse biološkog jada. Kasnije je gospodinu Guidu bilo mnogo bolje, čak je ustanovljeno da se bolest potpuno povukla, te je nastavio voditi poslove *Atlantis grupe*, ali nije dolazilo u obzir da se liši njenih usluga, a ni ona nije imala razloga žaliti što je, za više nego dvostruku plaću, na neizvjestan rok napustila posao sestre u hitnoj službi. Umjela se izboriti za ovlasti i slobodu kretanja, navečer bi znala bez kucanja ući u biblioteku zatekavši ga u melankoličnome kućnom ogrtaču bez ovratnika, udubljenog u grafikone i poslovne bilance. “Nastavite li raditi, morat ću vas skupljati lopatom i ubaciti u krevet, a to je posao vrtlara.” “Ne paničarite, Adela, osjećam se bolje nego ikad.” “Naftni magnet

20 koji govori što osjeća, brrrr...” “To su predrasude, Adela, ima među nama nježnih dušica.” “Brrr-brrrr...” Nasuprot tome, nije uzvraćala ni kurtoaznim osmijehom kada bi se gospodin Guido, suučesnički opušten, uz čašicu albanskoga konjaka koja mu je bila dopuštena sat prije odlaska na spavanje, izrugivao vječnoj uštirkanoj mrzovolji gospođe Elze. Ili kad bi na spomen gospodina Roberta prezrivo promrsio kako “tome idiotu ne bi dao da vodi ni benzinsku stanicu”, čega se, uostalom, dosljedno držao, jer je potomka na jedvite jade, poslije teških nagovaranja, pripustio u upravni odbor kompanije kao jednog od sedam članova, bez izvršnih ovlasti. A onda je sudbina nastupila udarcem šakom u glavu, bolest se vratila u još bezdušnijem izdanju, lezije i pomahnitali krvni markeri ostavljali su sve manje mjesta za nešto što bi sličilo nadi. Prikovanom uz krevet, utrljavala mu je u ekstremno nateknute noge (od koljena prema dolje u boji ciklame) kremu od agave i borovih iglica koju je pripremio neki čuveni travar, obavljala s njim komplicirane i fizički zahtjevne toaletne seanse, uvijek u dobru raspoloženju, metodično ga je prala navlaženom frotirskom rukavicom, posvećujući dužnu pažnju svakom zakutku mlohavo snažnog tijela. “Sigurno ste u životu vidjeli i ljepših prizora, Adela...” “Lakše malo sa sujetom, gospodine, to nije dobro za tlak.” Poslijepodne je gospodin Guido tražio da mu čita, nije bila sigurna olakšava li mu polusan sadržaj klasične proze za koju nikada ranije nije pokazivao interes ili hrapava aroma njezina glasa, uglavnom ruski dinosaurusi, Dostojevski, Bulgakov, gornja polica desno od vrata, što joj se...

... sada, usred ove posmrtno groteske s pogledom na nabujale bokove gospođe Elze, čini kao pretjerano udaljena prošlost. Čak je i pogrbljeni anđeo uklesan na crvenkastoj granitnoj ploči obiteljske grobnice u napasti da razjuri društvo s dvije-tri bogohulne psovke, čini joj se. Zamišlja kako gospodin Guido elegantnim skokom izlazi iz kovčega prekrivenog neukusnom hrpom bijelih ruža, neopažen od ožalošćenih besramnika, uzima je za ruku i odvodi, a zatim ih neka neobjašnjiva sila podiže uvis, do razine vrhova čempresa, odakle prizorište vide iz ptičje perspektive. “Kakva gomila odvratnih licemjera, možda i rekordna koncentracija ološa na jednom mjestu”, kaže on. “Trebalo je za života birati društvo, sad je malo kasno”, uzvraća ona. “Hoće li biti preuzetno ako se pobjlujem?” pita. “Prethodno barem podesite nišanske sprave”, odgovara. On je i dalje drži za ruku. Dlan mu je mekan i suh, kao da je posut puderom, ona na svome još osjeća reljef njegova lica. “Jeste li znali, Adela, da je supruga šefa Gospodarske komore, ovog koji sada svečano melje gluposti, u intimnoj vezi s jednim mladim glumcem? Kažu da nosi njegovo dijete.” “Kakve to ima veze, pobogu?” “Nikakve, samo dodajem predstavi zasluženu tabloidnu notu.” “Pošteno govoreći, tabloidi bi se s mnogo više žara nahranili skandalom

koji je prikriven vašim pogrebom.” “Mogu misliti, oni patuljci što čuče iza grmova i škljocaju bi skakutali od sreće.” “Prekrasno štivo – naftni tajkun naumio umrijeti tako da najbliže otjera u grob.” “Poslije mene pokop!” “Samo što su ovi dolje, bojim se, mnogo kvalitetniji glumci od mladog ljubavnika...” “Kad bolje razmislim, ipak ću se pobjljivati.”

Da je gospodin Guido promijenio oporuku, saznala je punih šest mjeseci prije gospođe Elze, točnije, šest mjeseci prije nego se ova odrvenjela na stolici pored neizrecivo ružnog ogledala u hodniku, zelenosivog lica, obješenih usta, s končićem sline što se ljujuškao s vrha donje usne, zureći u prazno duže od sat vremena. Tek kada je Loris uspaničeno predložila da pozovu liječnika, počela se poput kazaljke metronoma klatiti naprijed-nazad, ponavljajući u istome taktu kroz stisnute zube: “Prokleta svinja... prokleta, prokleta svinja...” A pola godine staro saznanje stekla je nimalo slučajno; već je par dana ranije, baveći se potrebama gospodina Guida, bila primijetila da on intenzivnije no inače izdaje telefonske upute gospodinu Hanžekoviću, i znatno odrješitijim tonom, kao da britkim zvučnim pramcem cijepa nasrtljive valove, a kada se odvjetnik klizava tena naposljetku pojavio u vili, očito s pripremljenim dokumentom, i to baš kada je gospođa Elza otputovala u dvodnevni posjet sestri, potrudila se ostaviti odškrinuta vrata biblioteke gdje je dvojac živahno sastančio nad spisom uvezanim u oker fasciklu, debljine kraćeg romana. Čuvši samo fragmente zategnuta razgovora, ipak je bez problema razumjela suštinu: nakon smrti gospodina Guida dionice *Atlantis grupe* podijelit će se zaposlenima, u omjerima koji odgovaraju dužini radnoga staža, gospođa Elza i gospodin Robert dobit će stanove u centru grada i doživotne rente u pristojnim iznosima, sredstva dobivena prodajom vile i okolnog imanja, nakon namirivanja otpremnina članova posluge, uložit će se u povećanje temeljnoga kapitala kompanije, dok će novac od prodaje ostalih nekretnina, umjetničkih predmeta i pokretne imovine (18-metarska jahta, *challenger* za osam putnika, četiri automobila) u jednakim iznosima biti doznačen humanitarnim organizacijama čiji je popis priložio potpisnik testamenta. Gospodin Hanžeković zadnjim je trzajima pružao otpor i nervozno trčkarao oko radnog stola, mogla je, načulivši uši iza vrata, predočiti graške znoja na njegovu čelu koje se miješaju s masnom podlogom i tvore izlučevinu sličnu majonezi. Krnje rečenice što su do nje dopirale trudila se opremiti nedostajućim elementima, kompletirati ih glagolima, priložima, interpunkcijskim ukrasima, izraditi dostojan scenarij događaja koji upravo traje. “Ovo je van pameti, Guido, još jednom te molim da se urazumiš. Dionice radnicima, pa što je to? Jebeno samoupravljanje?!” “To nije tvoj problem, Martine. Samo me nemoj patronizirati i prikazivati neuračunljivim. Kao što vidiš, ja sam sasvim pri sebi.” “Dvadeset godina

se znamo, nisam upoznao racionalnijeg čovjeka, a sad ovo... Ne razumijem, Guido.” “I ne trebaš razumjeti, Martine. Ako želiš biti izvan ove stvari, angažirat ću drugog odvjetnika. Samo mi to moraš reći.” “Ne radi se o tome, nego pokušavam shvatiti što ti se mota po glavi. Moja je dužnost upozoriti te kad sam sebi činiš štetu. Otkud taj suludi kapric?” “Daleko je to od kaprica, dragi moj.” “A što onda? Navukao si se na marksizam? Učlanio si se u neku sektu? Elza i Robert će biti zgromljeni!” “Ti paraziti dobit će mnogo više nego što zaslužuju. I još nešto – jasno ti je da do samog kraja ovo ostaje među nama?” “Guido, molim te...” “Pitam je li ti to jasno, Martine?” “Jasno je, jasno. Ali preklinjem te da razmisliš još jednom. Evo, doći ću za dva dana, a ti dotad...” “Za razliku od tebe, ja o ovome razmišljam godinama. Dodaj mi penkalu.”

22 Narednih dana, tjedana, mjeseci, i ona je, s privilegijom skrivenog suvlasnika tajne, razmišljala o postupku svoga jedinog pacijenta, proučavala je njegovo držanje i (nar- ročito) mimiku, tražeći sitne znake pakosnoga zadovoljstva, paučinu zlobnih bora na kutovima očiju, uglavnom bez uspjeha, samo onaj postojani Y na čelu, navečer bi u postelji između dva pasusa na stranici knjige odlutala u tuđi mentalni labirint šunjajući se poput znatizeljna turista. Zbunjivalo ju je ono “daleko je to od kaprica”, dobačeno lakonskom iskrenošću, kako joj se činilo: ako nije samo odmazda prema nesnosnoj familiji, provala gnušanja iskazana kroz neumoljivi pravni akt, onda je, barem kao za- činski sastojak, neka vrsta prosvjetljenja, neki oblik zakašnjele pravde što se ima nami- riti dioničkom raspodjelom; ukoliko je pravda, kakav je njen smisao ako se isporučuje činom milosti? Naravno da je gospodin Hanžeković prekršio zadanu riječ – doduše, tek kada je gospodin Guido nepovratno zalegao u krevet, s liječničkom prognozom u vidu palca okrenutog prema dolje – s tim da nije imao hrabrosti izdaju počinuti u samoj vili, kat ispod bolesnika, gdje bi svoj brižni nastup možda mogao podlijevati zelenim čajem ili nečim žešćim, već je gospođu Elzu suočio sa sudbinom usred šume na istočnome obodu imanja, špiclovski se vrpoljeći, zabijajući vrhom cipele otpalo hrastovo lišće u gnjecavu zemlju, tako da se konsternirana supruga krajnjim naporima dovukla nazad do ulaznih vrata i sručila na najbližu stolicu, nemoćna da se pomakne dok traje prvi udar smaka svijeta. Uslijedio je period mučnih uvjeravanja, davala je sve od sebe da se u odsudnim momentima zatekne što bliže poprištu drame, u tri je navrata svjedočila nemilim prizorima kada je gospođa Elza, nakon bučnih koncertnih izvedbi u kojima su se smjenjivali gorki plač i histerično urlanje, poput atletičara pod anabolicima istrčavala iz sobe gospodina Guida, treskom zatvarajući vrata, jednom i gospodin Robert (u obličju žile svezane u mornarski čvor), samo što je on ostavio vrata širom otvorenima, pa je još odjekivalo prodorno “odjebi” kojim je bio ispra- ćen. Njegova kučka, lica deformirana srdžbom, predlagala mu je da u sobu odvede i

par klempavih unuka, budućih beskućnika, neka ih podmukli starac dobro pogleda, neka se suoči sa živim posljedicama svoje zloće, što je ovaj s indignacijom odbio, ima on još uvijek svoje dostojanstvo, ima svoje ja koje je veće od kutije šibica. Sabotirajući ručak, potrpao je pokislo stado u crnoga *rovera* i odmaglio, bila je sigurna da će se istim prometalom iste noći odvesti u omiljenu kockarnicu da nekim značajnijim gubitkom razblaži gorčinu. U pauzama se gospođa Elza klatila na rubu kauča u metronomskoj pozi, i dalje ritmično tuleći kletve, nešto komornije tek kada bi je našopala ponekom tabletom za smirenje uz pomoć soka od svježih rajčica što ga je Loris nacijedila. Kućna atmosfera ju je podsjećala na gustu juhu, a sama kuća na vlažnu špilju s otvorom na vrhu, zidovi su iznutra obrasli divljim bršljanom s čijih se mesnatih listova, kao poslije potopa, cijedila nerazrijeđena mržnja. Gospodin Guido delikatno je napucao usne i vrhom jezika izbacio na njen ispruženi dlan grudicu što je ostala od kriške naranče iz koje je prethodno isisao sok. “Imate li nešto protiv komaraca, Adela?” zašištao je blago izbuljivši pepeljaste oči. “Stalno ulaze u sobu, zuje li ga zuje...” Konačno je bistro spazila taj kratki pakosni osmijeh, u stanovitoj mjeri ohrabrena, jer joj se učinilo da je u njemu bilo više riješenosti nego užitka. “Zaprašivanje mi nije u opisu radnog mjesta”, rekla je brišući mu ubrusom bradu. “Osim toga, ubod vam uskoro sljeduje od mene.” “Je li već vrijeme?” “Za oko pola sata.” “Plaćam dvostruko ako to učinite odmah.” “Ovaj je diler nepotkupljiv, dragi gospodine.” “Diler koji nije lakom, brrrr...” Prije odlaska na počinak posjetila bi gospođu Elzu u njenoj sobi, gdje se ova mumificirala uz uzglavlje kreveta, u tragičnoj tirkiznoplavoj spavaćici sa žutim rombovima, pogleda fiksiranog u hrbat Biblije na stalaži preko puta, i pružila joj kapsulu *zolpidema* s čašom vode. “To će vam pomoći da zaspete, san vam je sada potreban...” Čekala je da krotko ispije, navukla joj jorgan do brade, pomilovala je po kosi, dobro je, devastacija ide svojim tokom. “Što bih ja bez vas, Adela...”

23

Trgne je zvuk trube što dopire iz daljine od možda trideset metara, još je na snazi idiotski običaj da se glazbenik sakrije iza nekog stabla ne bi li proizveo utisak kako metalni cvilež pristiže s neba. Lutke od mesa se koče, kartončići s cijenama prikkladno vise, muški primjerci preklapaju dlanove u predjelu mošnjji, ženke stišću lakirane ručne torbice i s mukom čekaju da gnjavaža dođe kraju. Zamislija što bi bilo da ih i vrane dožive neživima i pristupe prehrambenim aktivnostima, sam bi državni odvjetnik Velner bio dovoljan da namiri potrebe polovice jata, pogotovo ako se uzmu u obzir ona peciva sa šunkom u džepu sakoja; sva je prilika da bi jedino gospodin Guido, zbrinut u hermetički zatvorenom kovčegu, mogao računati na siguran spas u slučaju pobune gladnih. Postoji, doduše, realna mogućnost da lice od krede gospođe Elze, u kombinaciji s ugljenim mantilom, prestravi pernate revolucionare i

nagna ih u paničan bijeg. Napne trbušne mišiće, uloži fizički napor kako joj hičkova maštarija ne bi izmamila nepriličan osmijeh. Odozgo, iz ptičje perspektive, može se u susjednome bloku elitnih počivališta vidjeti grobnica pokojnoga diktatora, zapravo mini-mauzolej s nakošenom mramornom plohom koja stvara efekt abortirane piramide. Gospodin Guido bio je s njim u više nego konstruktivnim odnosima, dok je Otac države držao konce u rukama *Atlantis grupa* je rasla na mlazni pogon; nikada nije otklonjena sumnja da su dogovori s agresorom oko modaliteta krvavoga stjecanja slobode uključivali prodaju nafte za tenkove objema zaraćenim stranama, uz dio profita koji je lijegao na bankovne račune vojskovođa. Vrag zna što bi politički patron mislio o promjeni prioriteta, o naglo probuđenoj socijalnoj svijesti koja je mogula opsjela u jeseni života. I što može misliti ona, uostalom. Pravda kao posljedica milosti? Brrr-brrrr...

24 Četiri dana ranije, sat prije nego što se smrklo, uočila je gospođu Elzu kako se, smirenija no inače, ratnički uzdignute brade, s povećom žutom kuvertom u ruci upućuje na gornji kat. Pod izlikom da joj pomaže u svladavanju neugodnih stepenica, otpratila ju je do ulaza u sobu gospodina Guida i potrudila se da vrata za njom ne ostanu zatvorena – točnije, istoga djelića sekunde kada su ova bila zalupnuta, ona ih je odškrinula, povezujući dvije radnje u istu porciju zvuka – tako da je, uz određeni napor, mogla dosta razgovijetno čuti što se unutra događa, čak je kroz uski prorez vidjela zanemariv fragment interijera, krajičak abažura od stolne lampe s kratkim pletenim resama i zgužvani rub uzdignuta jastuka. Ne pitajući za dozvolu, korpulentna je supruga sjela na rub kreveta (vidi joj desno rame i komad leđnoga tijesta), otvorila kuvertu, izvadila iznutra snop fotografija i pedantno ih rasporedila na pokrivaču preko bolesnikova stomačka. Bolesnik (pretpostavlja) trzajem podiže obrve i blago otvara usta. “Evo, Guido, to su tvoji dečkići... Pogledaj ih, baš su zgodni. Ima među njima i maloljetnika, kao što znaš... Slike jesu malo starije, ali još su uzbudljive. Vidi ovoga s plavim loknama, na primjer, što si ga obgrlio oko ramena, na našem brodu, taj jedva ima šesnaest godina... Pogledaj ih dobro. Možemo zajedno izabrati koji će prizor najljepše izgledati u novinama.” Bolesnik (pretpostavlja) s gađenjem okreće glavu prema prozoru, niti ne pokušava nešto reći, znajući da neće uspjeti probiti barijeru u grlu. “Jeste, Guido, dala sam te uhoditi... Bila sam dovoljno glupa da mislim kako se zabavljaš s nekim kurvicama. Ne bi mi to smetalo, znaš da nikad nisam patila od ljubomore. Nego sam se htjela osigurati... Uvijek postoji rizik da ti neka kurvica zavrti mozak, a onda staru krpju od žene hitneš u smeće. Mnogi to rade. Računala sam, bolje imati dokaz o preljubu ako dođe do sudskih prenemaganja... Kad ono, dečkići! Kakvo iznenađenje!... Vjeruješ li, Guido, da me nakon početnoga šoka to smirilo? Bilo mi je odvratno, to

da, ali sam se na neki način osjetila sigurnijom. Tebi dobro, meni dobro, život ide dalje... Nisam, naravno, očekivala da će ti pasti na pamet ovo što sada radiš." Bolesnik (pretpostavlja) vidi kroz poluotvorene zastore mladi mjesec koji se diže iznad kamene ograde terase, osjeća tupo bubnjanje u sljepoočnicama. "Ovo će sve završiti u novinama, to ti čvrsto obećavam. Žuta štampa ti je već znala pijuckati krv, ali nisu imali ni izbliza ovako atraktivan materijal... Tko bi tome odolio? Pohotni magnat orgijao s maloljetnicima! Biznismenov lanac muške prostitucije!... I nemoj da bi se usudio nešto pokušati, Guido, znam ja dobro na što si ti sve spreman. Negativi su u sigurnim rukama, bit će objavljeni istoga časa ukoliko mi se nešto dogodi." Supruga ustaje s kreveta neočekivanom lakoćom, učini korak prema naprijed, bolesnik (pretpostavlja) stišće čeljusti takvom snagom da su zubne krune od keramike na rubu pucanja. "Imaš točno sat vremena da razmisliš, ni sekundu više. Ne pristaneš li promijeniti oporuku, tvoje će šugave tajne postati javna stvar... Ja sam to prelomila, Guido. Nemam drugog izbora. Nisi mi ga dao... Posrat ću se na čitav svoj život, ali i na tvoj ugled. Barem ćeš prije smrti biti siguran po čemu će te pamtiti. Dajem ti časnu riječ!" Sjurila se niz stubu vrtoglavo brzom u strahu da ne bude otkrivena, a onda iz salona, stojeći uz visoki ćup s motivima močvarnoga bilja, promatrala kako gospođa Elza polako silazi kao mehanička boginja i odlazi prema kuhinji. Pozvao ju je nazad za manje od petnaest minuta i pristao na nagodbu.

25

Četvorica muškaraca u odorama čije porijeklo vodi do cirkusa spuštaju lijes, što je podsjeća na porinuće broda (vikinškog!), najviše zbog škripe koju stvara trenje debelih konopaca o lakirane drvene stjenke. Sada je trenutak kada bi, u uobičajenim okolnostima, ožalošćeni prilazili jedan za drugim, postrojeni poput boca na pokretnoj traci, da isprate umrloga bacajući šaku ilovače na prednjicu sanduka, no ne i ovdje, ovdje su uvjeti truljenja nešto drugačiji, između betona, travnjaka i izbrušenih kamenih površina jedva da se može naći nešto tucanika. Osim toga, ona točno zna tko bi sve od nazočnih, da nije sputan društvenim rangom i obrednim konvencijama, umjesto grudve zemlje u otvor grobnice ubacio ručnu granatu. Barem bi jedna takva detonacija dobro došla, misli, jer ne uspijeva zapaziti ništa osim vulgarnih očekivanja. Uzvišeni nadbiskup teatralno mrmlja sebi u bradu simulirajući molitvu, mada bi to mogla biti dječja brojalica ili sadržaj jelovnika tratorije u prizemlju ordinarijata; potpredsjednik Vlade diskretno pogledava u ručni sat, čeka ga još obaveza, a i prostata se ponaša suprotno dogovoru; dva pedlja dugački pramen kose guvernera Narodne banke, odnjegovan da pokrije prostranu ćelu od uha do uha, izdajnički vijori na povjetarcu poput dronjka nacionalne zastave; s desne strane, iz smjera gospodina Roberta i njegove kučke, dopire neobičan zvuk, čini joj se da je to

režanje. Pomišlja kako na ovome mjestu čak i četiri dana stara sjećanja poprimaju patinu klišeja i naviru u polurasvjeti, izdajući se za daleke uspomene. Odmah nakon ucjenjivačkoga trijumfa gospođa Elza je zatražila večeru, a zatim se, sama za golemim blagovaoničkim stolom, jednako uzdignute brade, upustila u dugotrajnu borbu s pireom od graška i pohanim purećim odreskom, jedva gurajući u sebe aristokratski sitne zalogaje. Za promjenu joj je Loris otvorila bocu rozea, iako alkohol načelno nije podnosila, te je odmah slistila dvije čaše s nadom da će joj razvezati čvorove stegnute u prsima i grlu. Bila bi sretnija da joj se pridružio i gospodin Hanžeković, no ispostavilo se da je on izvan grada, noćas će se – dakako! bez dvojbe! – hitno uputiti nazad, može doći tek ujutro s pripremljenom dokumentacijom. Kada je gospođa Elza s trećom čašom vina izašla na trijem i zavalila se u dvosjed od bambusa, pogleda uprtog u ravnodušnu mjesečinu, otišla je za njom i utoplila je mekim krznenim pokrivačem, te je ova najednom bljesnula otmjenošću preparirane životinje. “Treba li vam još nešto, gospođo?” “Ništa, hvala Adela...” Gospodin Guido odbio je hranu. Šutke je odmahnuo glavom i stisnuo beskrvne usne u tanku vijugavu liniju. Zapravo sve vrijeme nije progovorio ni riječi, njezino uobičajeno zadirkivanje prekinuo je prijekim pogledom. Pokušala je što slikovitije predočiti kovitlac u njegovoj glavi, svu tu erupciju nemoći i bijesa. Njegov veliki plan, grandiozni ostavinski pothvat, u koji je uložio toliko strasti i sitničave pažnje, iscijepan je u trenu na mizerne komadiće, na bezbrojne male dioničare, i sada ih divlji vjetar raznosi prema okolnim barama i kaljuži. Tko je mogao predvidjeti okove u vidu reputacije? Tko je mogao očekivati da će se taština (i to *post mortem* taština) pokazati moćnijom od – čega? Od čega, gospodine Guido? Bezvoljno je puštao da mu vlažnom frotirskom rukavicom krstari po tijelu, neosjetljiv na podražaje, poput goleme gumirane stvari. Kasnije, nakon redovitog obroka morfija, izostali su znakovi olakšanja, ništa, ni drhtaja ni uzdaha, kao da je ukupni gubitak uključivao i odstranjivanje boli. Ta ju je tupost ubijala u pojam, nije mogla podnijeti do te mjere zgusnutu manifestaciju poraza. Probala je, uz šturi rezultat, zamisliti fizički izgled neminovnosti: sudbinu koja opet stiće šaku, s pečatnjakom veličine oraha na srednjem prstu. Ujutro, u točno zakazano vrijeme, gospodin Guido će vlastoručno potpisati kapitulaciju. Položit će volju u interesu porodičnog blagostanja. I u interesu svog renomea. Ne postoji drugo rješenje. Ne postoji izlaz iz zamke. Jedino da se gospodinu Hanžekoviću do sutra u devet dogodi kakva strašna nesreća, no i to bi samo za kratko odgodilo ishod, do angažmana novog advokata. Kada mu je prislonila jastuk na lice i snažno pritisnula, prebacivši svu težinu na oslonac od podatne spužvaste mase, samo se dva ili tri puta slabašno ritnuo nogama, više u znak pozdrava nego otpora, činilo joj se. Da mu je mogla vidjeti oči, tko zna što bi u njima pročitala. Adela, vi ste anđeo?